

معرفی کتاب‌های

«سیمای علی (رض) از منظر اهل سنت» و «ولای حسین (ع)»

زهره نظام‌الدینی، کارشناس ارشد فلسفه و حکمت اسلامی

سنی‌ام، سنی ولیکن حب آل مصطفی

دین و آیین من و آباء و اجداد من است

شیعه و سنی ندانم، دوستم با هر که او

دوست باشد، دشمنم آن را که با او دشمن است

بی‌شک عشق به اهل بیت زمینه‌ساز عشق به خداوند است و هر آن کس که در این مسیر گام برمی‌دارد، بیشتر به صفات الهی مزین می‌شود. این محبت که باعث اتحاد ارواح مؤمنین با یکدیگر و هدایت آنان است، نه تنها در میان شیعیان وجود دارد، بلکه تمامی آزادگان جهان را شامل شده و هر آن کس که با این خاندان آشنا شود را در زمره شیفتگان آنان قرار می‌دهد. این عشق و ارادت نسبت به اهل بیت پیامبر (ص) در میان اهل سنت نیز از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. بررسی سیره و آثار بزرگان اهل تسنن از صدر اسلام تاکنون گواه بر این ادعا است. امروزه با نگاهی اجمالی بر بسیاری از آثار علماء، دانشمندان، متفکرین، هنرمندان و شعرای اهل سنت می‌توان موجی از این دل‌دادگی و مهرورزی را یافت. عشق و ارادتی که آن را جزء اصول ایمانی خویش دانسته و از طریق آن امید رستگاری می‌طلبند. کتاب «سیمای علی (رض) از منظر اهل سنت» و «ولای حسین (ع)» دو اثر از هزاران آثار برجسته برادران اهل سنت می‌باشد که در این راستا قدم برداشته و گوشه‌ای از این ارادت صادقانه را به تصویر کشده‌اند.

«سیمای علی (رض) از منظر اهل سنت»

علی (ع) شخصیتی فراتر از زمان و مکان

حضرت علی (ع) دارای شخصیت بی‌نظیری است که در طول تاریخ، همواره مورد مدح و ستایش بزرگان قرار گرفته است. عظمت و زیبایی وجود علی (ع) تا به اندازه‌ای است که

نه تنها مسلمانان بلکه اندیشمندان غیرمسلمان نیز در برابر شخصیت او سر تعظیم فرود آورده‌اند. به عنوان نمونه جبران خلیل جبران، از اندیشمندان مسیحی، زبان به ستایش علی^(ع) می‌گشاید و چنین می‌گوید:

«دو طایفه شیفته روش علی بودند، یکی خردمندان پاکدل و دیگری نیکوسرستان با ذوق. فرزند ابی‌طالب شهید عظمت خویش گشت. او از دنیا رفت در حالی که نماز بر زبانش جاری و دلش از شوق خدا لبریز بود». (عمادزاده، ج ۱، ص ۸)

در این میان اندیشمندان اهل سنت نیز از این قاعده مستثنی نبوده و همچون دیگر خردمندان و نیکوسرستان با دیده حرمت و احترام به وجود علی بن ابیطالب نگریسته و جایگاه و عظمت ویژه‌ای را برای آن حضرت قائلند.

از نظر آنان «علی^(رض) یگانه شاگرد مکتب اسلام بود که از آغاز نوجوانی در خانه وحی بالندگی یافت و پایه‌پای پیامبر رحمت، در همه مراحل دشوار ایام بعثت و کینه‌توزی‌های قریش، لحظه‌ای رسول خدا^(ص) را تنها نگذاشت، او نه تنها در لیل‌المبیت، سودای جان بر سر عقیده نمود و به عوض پیامبر^(ص) بر بسترش خوابید، بلکه در تمام مدت سه سال محاصره رسول و یارانش در شعب ابی‌طالب، از بیم آن که مبادا دشمن غنود به قصد جان پیامبر^(ص) شبیخون زند، به دستور پدر بارها در نیمه شب جای خود را با پیامبر^(ص) عوض کرد تا اگر خصم کینه‌توز از کمین در آید، رسول خدا محفوظ بماند و این چنین با فداکاری‌ها و از خود گذشتگی‌ها توانست به مقام برادری پیامبر اکرم^(ص) در پیمان برادری دست یابد و با فاطمه دختر پیامبر خدا^(ص) ازدواج نماید».

جملات فوق گوشه‌هایی از مقدمه کتاب «سیمای علی^(رض) از منظر اهل سنت» است. کتاب مذکور که به همت جناب آقای محمد برفی به رشته تحریر درآمده، به بررسی سیمای امیرالمؤمنین، علی بن ابیطالب^(ع) از منظر اندیشمندان اهل سنت می‌پردازد. نویسنده کتاب، انگیزه خود را در تألیف این کتاب چنین بیان می‌کند:

«مهم‌ترین انگیزه‌ای که باعث شد دست به تألیف این اثر با این عنوان بزنم و از منظر فردی به حیات امیرالمؤمنین علی^(رض) نپردازم، سخنان و نوشتارهایی است که توسط بعضی از افراد ساده لوح یا مغرض با عناوینی همچون علی از زبان مخالفان، علی از زبان عامه، علی در جوامع دشمن و معاند و... ارائه می‌شود و با این نوشته‌ها و سخنان مشغول بدبین کردن برادران مسلمان شیعی نسبت به برادران مسلمان سنی هستند و در پی آنند که از علی^(رض) چهره فرقه‌ای بسازند». (برفی، ص ۱۴)

معرفی بخش‌های مختلف کتاب

این کتاب در هفت فصل تنظیم شده است و نگارنده سعی می‌کند که در هر فصل وجوهی از شخصیت حضرت علی^(ع) را از زوایای مختلف بررسی نماید. فصل اول مناقب حضرت علی^(ع) را از منظر پیامبر^(ص) و به روایت یاران پیامبر در منابع روایی اهل سنت مورد بررسی قرار می‌دهد. نویسنده این اثر بر آنست تا در این قسمت از کتاب نشان دهد که طرفداران نظریه خلفای راشدین که معروف به اهل سنت هستند، فضائل علی را نادیده نگرفته بلکه از آن جهت که در عقیده آنان، علی^(ع) چهارمین خلیفه پیامبر خداست و ولایت او نشانه ایمان به رسالت پیامبر^(ص) است در حفظ و نقل روایات مربوط به فضائل علی^(رض) تلاش نموده‌اند». (برفی، ص ۲۲) در این صفحات، روایات فضائل آن حضرت به نقل از ۲۵ یار پیامبر که از جمله آن‌ها خلفای نخستین و همسران پیامبر^(ص) می‌باشد، بیان شده است.

در فصل دوم ارتباط حسنه و خوب یاران پیامبر^(ص) با علی^(ع) و مناقب او از زبان یاران پیامبر بررسی می‌شود. نویسنده بر آن است تا با بیان مرادفات برخی از یاران پیامبر با حضرت علی^(ع)، روشن نماید که علی^(ع) نزد یاران برگزیده پیامبر^(ص) جایگاه ویژه‌ای داشته و مرادفات آنان آمیخته با محبت بوده و اختلاف نظر موجب بد شدن روابط آن‌ها نگردیده است. (برفی، ص ۶۸)

فصل سوم تحت عنوان سیمای علی^(رض) از منظر صاحب‌نظران فقهی، روایی اهل سنت؛ به بررسی دیدگاه محدثین و فقهای اهل سنت راجع به شخصیت امیرالمؤمنین می‌پردازد. در این قسمت ضمن بیان فضائل حضرت علی^(ع) از منظر امامان اهل سنت به این امر نیز اشاره می‌شود که امامان و فقهای سنی مذهب ضمن دفاع از حرکت‌های علویون در مقابل بنی‌امیه و بنی‌عباس و قضاوت به حق بودن حضرت علی^(ع) در مشاجراتی که با آن روبه‌رو شد، در استخراج احکام، سیره و رفتار، علی^(ع) را مصدر صدور خیلی از احکام فقهی قرار داده‌اند. (برفی، ص ۱۶۶)

در فصل چهارم دیدگاه صاحب‌نظران کلامی اهل سنت بررسی شده است که حوادث مهم تاریخ اسلام به‌ویژه جانشینی پیامبر^(ص) و حوادث زمان خلافت علی بن ابیطالب^(ع) را مانند جنگ جمل و صفین مورد ارزیابی قرار می‌دهد.

فصل پنجم نیز به جمع‌آوری اشعار شعرای اهل سنت فارسی‌زبان پرداخته و سیمای علی^(ع) را در آینه شعر نشان می‌دهد.

در فصل ششم سیمای علی^(ع) را از منظر عارفان اهل سنت به تصویر می‌کشد. از نظر نویسنده کتاب، اکثر عرفای اهل سنت منشأ عرفان خویش را در ولایت حضرت علی^(ع)

می‌جویند و آن حضرت را خاتم ولایت دانسته و مشرب عرفانی خویش را به علی ابن ابیطالب متصل می‌سازند. (برفی، ص ۳۶۸)

در فصل هفتم نظر مورخین و صاحب‌نظران سیاسی اهل سنت در این راستا مورد بررسی قرار می‌گیرد. لازم به ذکر است که نویسنده محترم در این بخش به دنبال نگارش تاریخ حیات آن حضرت از جهات مختلف نیست بلکه در این فصل فقط نقطه‌نظرات برخی از مورخین را که آثار آن‌ها در دسترس بوده، نقل نموده است.

در مجموع می‌توان گفت کتاب «سیمای علی (رض) در منظر اهل سنت»، اثر ارزشمندی است که در راستای تقریب و تألیف قلوب اسلامی صورت گرفته است و نویسنده سعی دارد تا با نشان دادن اسوه‌های حسنه‌ای که سمبل وحدت و همدلی بودند، سایه‌های جهل و نفاق را در بین مسلمین کمرنگ نموده تا با تکیه بر نقاط مشترک و بر پایه تعقل و تفکر ایمانشان را محکم‌تر نمایند.

«ولای حسین (ع)»

مرا آنچه محشر شود دادرس

لوی ولای حسین است و بس

کتاب «ولای حسین (ع)» محصول تلاش و زحمات خالصانه شاعر معاصر اهل سنت جناب آقای شاهرخ اورامی است که بنابر شیفتگی و ارادت صادقانه ایشان به اهل بیت پیامبر (ص) تدوین شده است.

این کتاب حاوی اشعار شعرای کُرد اهل سنت در وصف اباعبدالله و حماسه ماندگار عاشورا است و ضمن ترجمه برخی از اشعار که به زبان کُردی سروده شده است، زندگی‌نامه شعرای مذکور نیز در دسترس علاقمندان وادی شعر و هنر قرار می‌گیرد.

نویسنده در آغاز کتاب، به بیان محبت و تکریم پیروان مذاهب اهل سنت نسبت به خاندان پیامبر (ص) می‌پردازد. وی با اشاره به گفتار برخی از بزرگان سنی مذهب همچون امام شافعی، امام محمد غزالی و زمخشری، ارادت و عشق آن‌ها را به حضرت علی (ع) و فرزندان آن حضرت نشان می‌دهد.

در مقدمه کتاب چنین آمده است:

«به عقیده اینجانب ائمه اربعه اهل سنت در این مورد نظر یکسانی دارند اما اردت و عشق امام شافعی نسبت به اهل بیت پاک پیامبر (ص) جلوه بیشتری دارد. چنانچه احکام صادره ایشان در مورد بزرگداشت علویان یعنی نسل امیرالمؤمنین حیدر کرار در دیوان ایشان موج می‌زند

تا جایی که می‌فرماید: اگر دوستی آل علی و خود علی^(ع) دلیلی بر رافضی بودن من خواهد بود، جن و انس گواهی بدهند که من رافضی‌ام» (اورامی، ص ۱۱)

مؤلف، کتاب خود را چنین معرفی می‌کند:

«کتاب حاضر که منعکس‌کننده گوشه‌ای از ابراز ارادت شاعران کُرد نسبت به اهل بیت پاک نبی اکرم^(ص) است، حاوی اشعاری است که یا مستقیماً به نام امام حسین^(ع) سروده شده و یا به نحوی در مدح و منقبت اهل بیت و تجلیل از مقام ایشان و شهادت است و اشاره‌ای به فرهنگ عاشورا دارد. البته قصد مؤلف این غم‌نامه آن نبوده که اشعاری گردآورد که ردیف یا قافیه آن با نام مبارک حسین^(ع) تزئین یافته باشد، بلکه در واقع می‌خواهیم روشن نماییم که ولای محبت حسین^(ع)، واقعه عاشورا و کربلا، محرم، حق‌جویی و حق‌خواهی حسین^(ع) و فرهنگ شهادت در ادبیات کردی تا چه اندازه انعکاس یافته است». (اورامی، ص ۱۶)

شایان ذکر است که اشعار وارد شده در کتاب تمامی اشعار مرتبط با موضوع نیست بلکه این اثر تنها اشعاری را که در دسترس نویسنده قرار گرفته است، نشان می‌دهد.

در میان این آثار، منظومه بلند ملاعبدالله زیور بیشترین صفحات کتاب را به خود اختصاص داده است. این شاعر، داستان سوزناک کربلا را در ۲۶۰۰ بیت شرح داده است. وی تلاش می‌کند تا شخصیت ملکوتی امام حسین^(ع) و نهضت انقلابی او را به خوبی بنمایاند. این منظومه به وزن اشعار شاهنامه فردوسی ساخته شده که وزنی حماسی است و نشان می‌دهد که واقعه کربلا از دیدگاه این شاعر محترم یک رویداد حماسی است.

از دیگر شعرایی که آثارشان در این مجموعه آمده است می‌توان به علامه سیدعبدالرحیم معروف به «مولوی کُرد» اشاره نمود. وی که از علمای برجسته اهل سنت می‌باشد در برخی از آثار خویش به رثای اهل بیت پرداخته و حماسه کربلا را به زیبایی ترسیم کرده است.

شیخ رضا طالبانی (کرکوک) از دیگر شاعرانی است که به برخی از اشعار او در این کتاب اشاره شده است. شیخ رضا از جمله کسانی است که از چند دهه پیش پایه‌گذار شعر عاشورایی و کربلای حسینی بوده و ارادت خالصانه‌ای به حضرت حسین^(ع) داشته است. شعر زیبای «عشق حقیقی» یکی از اشعار دلنشین این محب اهل بیت است. (اورامی، ص ۲۵۲)

لافت از عشق حسین است و سرت بر گردن است

عشق بازی سر به میدان وفا افکندن است

گر هواخواه حسینی ترک سر کن چون حسین

شرط این میدان به خون خویش بازی کردن است

